

Lars Elling

A TÓVIDÉK HERCEGEI

TYPOTEX VILÁGIRODALOM

Lars Elling

A TÓVIDÉK HERCEGEI

Fordította
Petrkovics Edit

Az Európai Unió társfinanszírozásával

Az Európai Unió finanszírozásával. Az itt szereplő vélemények és állítások a szerző(k) álláspontját tükrözik, és nem feltétlenül egyeznek meg az Európai Unió vagy az Európai Oktatási és Kulturális Végrehajtó Ügynökség (EACEA) hivatalos álláspontjával. Sem az Európai Unió, sem az EACEA nem vonható felelősségre miattuk.

NORLA

Norwegian
Literature Abroad

This translation has been published with the financial support of NORLA.

Fyrstene av Finntjern

© Lars Elling

First published by Forlaget Oktober AS, 2022

Published in agreement with Oslo Literary Agency

Hungarian translation © Petrikovics Edit, 2025

Hungarian edition © Typotex, Budapest, 2025

Engedély nélkül semmilyen formában nem másolható!

A borító Lars Elling festményének felhasználásával készült.

ISBN 978 963 493 353 3

ISSN 2064-2989

A KÉRÉS SZÁMÁRA minden másodperc számít.

Két esztendőbe telik felkészülnie a pillanatra, amikor azzá válik, ami valójában. Két, hidegben és sötétben töltött esztendő. Mélységes unalomban és életveszélyben. Mire elcsigázottan és a percektől eltelve a vízfelszínre telepedhet, hogy megtermékenyített petéit az iszapos fenékre engedje, már teljes életet élt.

Szárnya, mely addig csillogó vitorlaként egyenesen a levegőbe meredt, lelapul, és a vízfelszínhez tapad, a halál pillanatában apró keresztet formáz, ily módon állítva tűnékeny emléket önmagának. A mikroszkopikus méretű petéket, melyek oly könnyűek, hogy alig süllyednek le a borostyánszínű sötétségbe, rákok és apró halak kebelezik be. Ám nem az összeset. Némelyiküknek sikerül elérnie a mélyben az iszapot. Ezek a peték idővel megrepednek, és egy apró nimfa kúszik ki belőlük. Vakon és összezavarodva tapogatózik a sötét, oxigénszegény alvilágban. Hogy a ragadozó rovaroktól megmeneküljön, mélyebbre ássa magát. Viszonylagos biztonságban a környezetében található, rothadó növényi maradványokkal táplálkozik. És növekszik, a bőre megreped, kimászik önmagából, és újabb bőrt hoz létre. A folyamat újra és újra megismétlődik, és minden alkalommal egyre nagyobb, erősebb lesz. Mert ebben az egyszerű rovarban ambíció lakozik.

Az nem lehet, hogy ez minden. Az életnek valahol máshol kell lennie. El kell jönnie az én időmnek.

Érzi a vonzást. Felfelé és előre akar haladni, fejlődni, ki a sárból és az iszapból, a fény felé, ahová a szárnnyal bírók tartoznak.

És megtörténik a csoda. A víz hőmérsékletének apró változása elegendő ahhoz, hogy a nimfák elhagyják éjsötét, gyermekkori otthonukat, és felügyetlenkedjék magukat a nappalba. Ekkorra kiadós falattá válnak az éhes vadászok számára, amelyek készenlétben állnak a táplálékláncban elfoglalt helyükön, így a nimfák közül csak kevesen érik el a víz felszínét.

A nimfa a napfénytől elvakítva lebeg a vízen, és érzi, hogy ez a metamorfózis más, mint az összes korábbi átalakulás. *Ez volna a végső?* A háta felreped, és valami kitüremkedik a hasadékon keresztül. Szárnyak! Ugyan nedvesek és ráncosak, de akkor is szárnyak.

A lábai elakadnak. Egyenként kell kiszabadítania őket. A régi bőr vastag és ormóttan, ezért meglehetősen lassan megy. Mik azok a nagy, zöld árnyak a mélyben? A tó tele van hasonló helyzetben lévő fajtársakkal. Ott *vannak*, majd egyszer csak *nincsenek* többé. Néhányan a levegőbe emelkednek, és rejtélyes módon eltűnnek. Mások alaposan megküzdene azért, hogy kiszabaduljanak lárva-bőrükből.

A teljesen kifejlett kérész az utolsó makacskodó lábát is kihúzza, és szabaddá válik. Szárnyai felemelik a tavacska felszínéről, és elkezdődik az igazi élet. A sivár iszapban töltött végtelen napok, hetek, hónapok feledésbe merülnek. Most először repül, némileg bizonytalan útvonalon a part menti nádas irányába. Összetett szeme fény-nyel és színekkel telik meg. A szíve mélyén mindig is tudta ezt.

Az élet valahol *máshol* van. Az élet *itt* van, az élet **MOST** van.

A hím kérészek a nádasban ülnek, akár a szégyenlős béresfiúk a bálterem falához tapadva. Ellenségesen méregetik riválsaikat, és vágyakozó pillantásokat vetnek a táncparketre. Azután fel-

csendül a zene, amely az *Ephemera vulgatán* kívül senki más számára nem hallható.

A kavargó rovaroknak, legyenek azok magabiztos, fémes zöld színű szitakötők vagy mindenféle fajtájú, kacér pillangók, félre kell húzódniuk, amikor kezdetét veszi a kérészek tánca. Ez az ő báljuk. Ez az ő pillanata, a nőstényé. Gyöngyházfényű szárnyak tartják lebegésben, mintha láthatatlan fonalakon függnének a bábjátékos kezében. Emelkednek és süllyednek. A hosszú faroknyúlványok épp csak érintik a víz felszínét, amikor leereszkednek, majd azonnal fel is emelkednek. A menüett ismeretlen vágyat ébreszt a hímekben, amelyek egyenként elengedik a nádszálakat, hogy bele vessék magukat a táncba.

Van azonban egy közönség, amellyel a táncosok nem számoltak. A hűvös, borostyánszínű félhomály mélyén a sebes pisztráng hozzáértő szemmel követi az előadást. A pisztráng talán nem a szokásos értelemben vett műkedvelő, ám ezt az előadást esze ágában sincs kihagyni. A darab minden évben repertoáron van, és a bemutatóra rendszerint június végén, július elején kerül sor. A kis pisztráng, amely első alkalommal éli át a játékot, annyira felhevül, hogy ugyanannyi kalóriát éget el, amennyit elfogyaszt. A nagy halak tudják, hogyan osszák be az erejüket. A vízfelszínen az átalakulásával küszködő fiatal kérész csábító rádióhullámokat küld le a halhoz, amely figyelmesen hallgatja, és válaszol.

Ily módon az új élet már azelőtt véget érhet, hogy elkezdődött volna.

Ha kuporogtál valaha egy nyári napon egy tó partján azt figyelve, ahogy egy rovar felemelkedik a víz felszínéről, és szárnyra kap, hogy azután egy csillogó, foltos torpedó elragadja a levegőben – nem kívántad-e teljes szívedből, hogy a karod ösztönös mozdulata a rovar

a pisztránghoz, és ezáltal a pisztrángot hozzád kösse? És ha láttál már *Vulgatát* táncolni a napsütésben gomolygó párában, és sikerült elhitedned egy frissen kikelt szubimágókat lakmározó hallal, hogy a te szárazlégy-csalid az a csemege, amelyre valójában vágyik, akkor minden kétséget kizáróan tisztában vagy azzal, hogy a legyezés a sporthorgászat legnemesebb és legnehezebb ága.

Van egy kis tó, amely olyan hideg és olyan mély, hogy a nimfák egy hónap késéssel emelkednek a felszínre, mint máshol. Úgy tartják, a tó *feneketlen*. Vagy hogy *dupla* feneké van. Mindenesetre annyi biztos, hogy a nimfák tovább maradnak a mélyben. A víz hőmérséklete lelassítja az érésüket, és nagyobbra és kövőbbre nőnek, mielőtt a víz felszínére emelkednének. Az a hír járja, hogy már Bernhard Herre, a 19. század első felében élt neves író és vadász idejében is telepítettek ide halakat. Azt is mondják, hogy csütörtök esténként jobb távol maradni a tavacsjától – azt nem tudni, mi okból.

Hogy mi a tó neve, és hol található? Nos, annyit elárulhatok, hogy az évek során többször is nevet változtatott. A térképen Lunnertől délre, a Ringkollentől keletre, a Skjennungentől pedig északra látható.

(Ez nyilvánvalóan nem túl pontos meghatározás, de bízom benne, hogy olvasó megértéssel lesz.)

Némelyek számára fontos, hogy ne legyen ott állandó jövesmenés. Ők maguk is ügyelnek arra, hogy ne tapossanak ki valami féle ösvényt, hanem minden látogatás alkalmával más megközelítési útvonalat választanak. Az idők során itt horgászó generációk ritka kincsként tekintettek a tóra, és kemény kézzel büntettek mindenkit, akinek eljárt a szája. Ez egy szinte jelentéktelen tavacska, első pillantásra semmi különös nincs benne, bozót és ingovány

veszi körül, és még a legmelegebb nyarak idején sem szárad ki. Kellő távolságra fekszik más horgásztavaktól, nincsenek a közelében mocsári hamvasszeder- vagy gombalelőhelyek, sem napsütötte táborhelyek. Nem kanyarog könnyen járható ösvény a tó körül. A környező erdő tűzeges, örökké korhadó, alacsony növésű, ősoleg lucfenyőkből áll, formátlan és szakállzuzmótól fojtogatott. A víz egy földben fakadó forrásból származik, és csörgedező patak formájában távozik, amely nem látható, de hallható, amennyiben valaha is eszébe jut az embernek, hogy odafigyeljen rá. A felszínét tavirózsák borítják, kemény szárukba könnyen belegabalyodik a horgászsinór. A vízhez vezető utolsó méterek lebegő tűzeglápból állnak, amelybe minden és mindenki, aki többet nyom egy lemmingnél, azonnal belesüpped.

Ha pedig félig állva, félig lebegve a gázlónadrágodban, mint valami nagyra nőtt óvodás, a legyezőbottal a kezekben elszántan próbálsz kivetni a horgot, a csalitos, amely vadrózsasövény módjára öleli körbe a tavacsát, elkapja a zsinórt, és jóval azelőtt felfalja a legyedet, hogy az elérné a fekete vizet. Tehát semmi okod nem lehet arra, hogy felkeresd a [REDACTED]-tavat.

És mégis, a parton, a csüggedt nyírfák és a hamvas áfonya között egy kis ladik fekszik fejjel lefelé, a rövid evezőire fordítva. Egy rozsdás szemescsavarhoz van láncolva egy viszonylag új lakattal, az alja pedig zsírosan fénylik a kátránytól.

I

AZ ALMAHÁBORÚ

EGY ALMA LEPOTTYAN. Messze a fatörzstől. Nedves sóhajjal landol az elhanyagolt őszi gyepet borító és a rothadás különböző fázisában lévő almák között. Egy nemrégiben lehullott gyümölcsnek ütközik, amely a 8/A-t a 8/B-től elválasztó árok szélén egyensúlyoz. A Starholm fajtájú alma továbbgurul a demarkációs vonalat képező kerítés felé. Le a senki földjére. Az almafa vénséges vén. Az Öreg 8/B-ben lakó öccse csak az egyik oldalát szokta megmetszeni, a fa azonban nem hálálja meg a törődést. Azon az oldalon az ágak kusza, göcsörtös csomókká válnak, és azt a kevés virágot, amelyet hoznak, az első szellőkés megsemmisíti. A 8/A pázsítja fölé azonban egy fényes bicepszszerű, vaskos ág nyúlik át a kerítés fölött. Áprilisban halvány rózsaszín virágokat hoz. Ősszel pedig apró szemű, savanykás, zöld almák tömegei alatt roskadozik. Egyenesen a fáról szedve a legfinomabbak – nem sokkal azelőtt, hogy teljesen megérnének, amikor a magok még fehérek, és ropognak az ember fogai között.

Turid és Filip óvakodnak attól, hogy hozzájuk érjenek. Legalábbis olyankor nem szakítanak belőlük, amikor megláthatják őket. Akár a B-ben, akár az A-ban lakó család. A fa kétségtelenül a Kvartsveien 8/B kertjében nő. Ám a föld mélyén nyújtózkodó gyökérzetet senki sem tudja az ellenőrzése alatt tartani. Az pedig válogatás nélkül, egyaránt merít mind a 8/B szennyezett, sötét forrásából, mind idefent, a 8/A igazabb vizéből.

Jennifer nagy gondosan lenyírja a fűvet a növekvő kupac körül, az almákhoz azonban nem nyúl. Az újonnan lepotyogó gyümölcsök súlya összenyomja az alatta lévőket. A kupacot szegélyező hosszú fűszálak a meleg napokon pezsegve erjedő almákkal teli tálat formáznak, amely a szél függvényében hullámszik. Csak akkor veszi elő a gereblyét, amikor az utolsó Starholm alma is lehullott, és a rothadó gyümölcsös tál megtelt.